

BAHREIN

Landenstudie

Redactie : Patrick Gillard, Attaché

Vertaling: Marie-Martine Loore, Assistent

STUDIE VERWEZENLIJKT TER GELEGENHEID VAN DE GEZAMENLIJKE ECONOMISCHE ZENDING NAAR BAHREIN EN QATAR VOORGEZETEN DOOR Z.K.H. PRINS FILIP (3 TOT 8 NOVEMBER 2007)

ABH / SEPTEMBER 2007

Inhoudstafel

1.	ALGEMEEN.....	3
1.1	Land.....	3
1.2	Bevolking.....	3
1.3	Infrastructuur.....	3
1.4	Bestuurlijke organisatie.....	4
1.5	Buitenlandse politiek.....	4
1.6	Korte historiek.....	5
2.	ECONOMIE.....	6
2.1	Algemeen.....	6
2.2	Economische indicatoren.....	6
2.3	Monetaire politiek.....	6

3.	BELANGRIJKSTE ECONOMISCHE SECTOREN.....	8
3.1	Landbouw en visvangst.....	8
3.2	Petroleum en gas.....	8
3.3	Industrie.....	8
3.4	Diensten.....	9
4.	DIRECTE BUITENLANDSE INVESTERINGEN.....	9
5.	BUITENLANDSE HANDEL.....	10
6.	BILATERALE HANDELSRELATIES.....	11
6.1	Bilaterale handel in 2006.....	11
6.2	Belgische aanwezigheid.....	11
6.3	Risicobeoordeling door Delcredere.....	12
7.	MARKTBENADERING.....	12
7.1	Zakelijke gedragscode.....	12
7.2	Beurzen en salons.....	13
8.	VEELBELOVENDE SECTOREN.....	14
8.1	Mogelijkheden vermeld door de h. M. Kilani, economisch en handelsattaché	14
8.2	Kansrijke sectoren volgens Flanders Investment & Trade.....	15
9.	REISADVIES.....	18
10.	PRAKTISCHE INLICHTINGEN.....	18
11.	NUTTIGE ADRESSEN.....	22
12.	TE RAADPLEGEN WEBSITES.....	23
13.	BELANGRIJKSTE BRONNEN.....	24

* * *

1. ALGEMEEN

1.1. Land

► Officiële naam

Koninkrijk Bahrein.
(Mamlakat al Bahrayn, Kingdom of Bahrain)

► Geografie en klimaat

Bahrein is een archipel, bestaande uit een 30-tal eilanden waarvan slechts 6 bewoond met een oppervlakte van 715 km², gelegen tussen het schiereiland Qatar en Saudi-Arabië. Het eiland Bahrein zelf staat in voor 7/8 van de landoppervlakte.

Zeer warm klimaat met een hoge vochtigheidsgraad. In de zomer kan de temperatuur tot 50° C oplopen.

1.2. Bevolking

60% van de bevolking heeft de Bahreinse nationaliteit

Het land telt 725.000 inwoners, waarvan 235.000 uit het buitenland afkomstig. Iets meer dan 60% van de bevolking is van Bahreinse nationaliteit. Het overige deel van de bevolking komt hoofdzakelijk uit andere Arabische landen, Iran, India en Pakistan.

Manamah ("Al-Manāmah"), de hoofdstad, telt 155.000 inwoners. Andere belangrijke steden zijn: Al Muharraq (92.000 inwoners), Madinat' Isa, Ar Rifa `al Gharbi en Jidd Hafs.

Enkele elementen m.b.t. de levensstandaard:

- levensverwachting: 74 jaar
- jongeren (minder dan 15 jaar): 27,4%
- bevolkingsgroei: 1,7%
- alfabetiseringsgraad: 89%
- vruchtbaarheidsindex: 2,6
- Human Development Index (HDI van de Verenigde Naties): 39ste plaats in 2006

1.3. Infrastructuur

► Wegeninfrastructuur

Goed wegennet

Een goed onderhouden wegennet van 3.500 km
Verschillende snelwegen in het noorden van het land.

► Telecommunicatie

Uitstekend communicatienetwerk

Hoog niveau van telecommunicatie. Geïntegreerde diensten op basis van optische vezels. In 2005 telde men 196.000 vaste lijnen en 748.700 mobiele telefoons. Het mobiele netwerk stijgt sterk.

Internetcode: .bh

► Pijpleidingen, havens en luchthaven

Het lokale pijpleidingennetwerk omvat 20 km leidingen voor gas en 52 km voor petroleum.

Qua havens dienen vermeld: Mina' Salman en Sitrah.

Nieuwe luchthaventerminal

De luchthaven (Bahrain International Airport) situeert zich op het eiland Al Muharraq, beschikt over een nieuwe terminal en wordt door 35 luchtvaartmaatschappijen aangedaan. Een snelweg verbindt de luchthaven met de hoofdstad (6 km van het stadscentrum). Gemiddeld 300 passagiers- en 60 cargovluchten per week.

Info: <http://www.bahrainairport.com/bia/index.htm>

1.4. Bestuurlijke organisatie

Erfelijke constitutionele monarchie. Nieuwe grondwet in 2002.

Bahrein is onafhankelijk (destijds onder Brits bestuur) sinds 15 augustus 1971.

Staatshoofd: Koning Hamad bin Isa Al Khalifa

Aan het hoofd staat Koning (vanaf 14.02.2002, voorheen Emir sinds 06.03.1999) Hamad bin Isa Al Khalifa.

Eerste Minister: Khalifa ibn Salman Al Khalifa, sinds 1971.

Het tweekamerparlement bestaat uit het Huis van Afgevaardigden (Majlis al-Watani met 40 direct verkozen leden) en de Shura-raad (Consultatieve Raad of Majlis al-Shura met 40 door de Koning aangeduide leden).

De eerstvolgende verkiezingen hebben plaats in 2010. Het land erkent geen politieke partijen, maar tolereert wel sinds 2005 het bestaan van "politieke groeperingen".

Bahrein is opgedeeld in 12 gemeentebesturen: Al Hadd, Al Manamah, Al Mintaqah al Gharbiyah, Al Mintaqah al Wusta, Al Mintaqah ash Shamaliyah, Al Muharraq, Ar Rifa' wa al Mintaqah al Janubiyah, Jidd Hafs, Madinat Hamad, Madinat 'Isa, Juzur Hawar en Sitrah. Ze worden alle bestuurd vanuit de hoofdstad Manamah.

1.5. Buitenlandse politiek

Lid van de GCC

Het Koninkrijk Bahrein is één van de zes lidstaten van de Gulf Cooperation Council (GCC) en onderhoudt nauwe betrekkingen met Saudi-Arabië, waarmee het verbonden is via een brug ('King Fahd Causeway') van 25 km lengte.

Naast belangrijke leveringen van ruwe olie, vertegenwoordigt Saudi-Arabië de hoofdmoot van de toeristische inkomsten van Bahrein en is het ook het belangrijkste afzetland voor aluminiumproductie.

Voorts onderhoudt het Koninkrijk ook geprivilegieerde relaties met de Verenigde Staten.

Bahrein is eveneens lid van: de UNO, de Arabische Liga, de

Organisatie van de Islamitische Conferentie, de WHO, e.a.

“Qatar - Bahrein
Friendship Bridge”

Het project « *Qatar-Bahrain Friendship Bridge* » (een brug met een lengte van 45 km die de twee staten zal verbinden) en het einde van het territoriale geschil over de Hawar eilanden, zouden de relaties met Qatar in staat moeten stellen zich verder harmonieus te ontwikkelen. Het is immers zo dat die eilanden lange tijd het voorwerp uitmaakten van een territoriaal geschil tussen Bahrein en Qatar. In maart 2001 besliste het Internationaal Gerechtshof in Den Haag de Hawar eilanden aan Bahrein toe te kennen.

1.6. Korte historiek

Bahrein maakte meer dan 5000 jaar geleden deel uit van de oude beschaving van Dilmun en het eiland had een strategische positie langs de handelsroutes tussen Mesopotamië en de Indusvallei.

Al-Kalifa familie

Sinds het einde van de XVIIIe eeuw wordt Bahrein geregeerd door de familie al-Khalifa die nauwe banden onderhield met het Verenigd Koninkrijk via de ondertekening, in 1820, van een vredes- en beschermingsverdrag, dat verschillende malen hernieuwd werd.

Na de Tweede Wereldoorlog werd Bahrein het regionaal centrum in de Golf voor de Britse operaties aldaar. Toen het Verenigd Koninkrijk in 1968 aankondigde en in 1971 bevestigde zich uit de regio terug te trekken, integreerde Bahrein zich in de alliantie van de Verenigde Arabische Emiraten en werd op 15 augustus 1971 een onafhankelijke staat.

Zoals bepaald in de Grondwet van 1971, koos Bahrein in 1973 zijn eerste Parlement.

Emir sinds de dood van zijn vader in 1999, heeft Cheikh **Hamad ben Isa al-Khalifa** de titel van Koning aangenomen in 2002 en een constitutionele monarchie gesticht.

Omwille van zijn kleine dimensie enerzijds, maar centrale ligging in de Perzische Golf anderzijds, wordt Bahrein verplicht een delicate evenwichtsrol te spelen tussen zijn machtige burens.

2. ECONOMIE

2.1. Algemeen

Financiële sector, nieuwe motor van de economie

Bahrein was niet alleen het eerste land uit de Golfregio om al in 1932 financiële winsten te putten uit de petroleumbronnen, maar eveneens het eerste land uit de regio om te zorgen voor de nodige financiële inkomsten om zonder grote problemen over te schakelen van een petroleum naar een postindustriële economie.

Het land beschikt vandaag over een sterke aluminiumindustrie, gevoed door bauxiet en ingevoerd aardgas. En uiteraard is de echte motor van de Bahreini economie de financiële sector.

Dit wordt duidelijk aangetoond door het aandeel van de economische sectoren in het BBP: diensten (66%), petroleum & gas (23%) en overige industriën (10%).

Dankzij zijn uitstekende communicatie- en transportinfrastructuur, zijn in Bahrein verschillende multinationale ondernemingen actief, die de ganse Golf bestrijken.

Ook de bouwsector doet het goed, dankzij o.m. een aantal prestigieuze bouwprojecten.

Competitieve economie

Volgens het *World Economic Forum* staat Bahrein momenteel derde gerangschikt op de lijst van de meest competitieve economieën in de Arabische wereld.

Op 14 september 2004 ondertekenden de Verenigde Staten en Bahrein een Vrijhandelsakkoord dat definitief van start ging op 1 augustus 2006. Het gaat om een eerste dergelijk verdrag van de VS in de regio.

Anderzijds zullen de werkloosheid, meer specifiek bij de jeugd, het schaarser worden van petroleum en van de ondergrondse waterreserves economische problemen op lange termijn scheppen.

2.2. Economische indicatoren

- BBP: 15,4 miljard \$
- BBP per hoofd: 20.750 \$ (27.000 \$ purchasing power parity)
- Groei van het BBP: 7,8 % in 2006 en 6,7% voor 2007 (raming)
- Inflatie: 2,1% en 2006
- Werkloosheidsgraad: 15% (schatting 2005).
- Buitenlandse schuld: 7,2 miljard \$ (2006).
- Tewerkstelling: 52,4% van de actieve bevolking

(Belangrijkste bron: EIU)

2.3. Monetaire politiek

Op weg naar een monetaire unie van de GCC in 2010

Ter afsluiting van zijn 27ste top, op 10 december 2006 te Riyad, heeft de *Gulf Cooperation Council (GCC)* zijn voornemen bevestigd tegen 2010 een economische en monetaire unie op het getouw te zetten met het invoeren van een eenheidsmunt. Op advies van de *Europese Centrale Bank* heeft de GCC het principe aanvaard te starten met die

landen die het integratieproces achter de rug hebben, zoals dat ook het geval was bij de invoering van de euro. Vijf van de zes lidstaten - Saudi-Arabië, Bahrein, de Emiraten, Koeweit en Qatar - zijn van oordeel dat zij zover zijn. Het Sultanaat Oman blijft voorlopig nog aan de kant. De beslissing om een eenheidsmunt te lanceren werd goedgekeurd op de 22ste top, die in 2001 in Muscat, hoofdstad van Oman plaatsvond.

Het proces vindt plaats in drie stappen: in de eerste plaats werden de munten van alle lidstaten van de GCC gekoppeld aan de Amerikaanse dollar, wat in 2002 plaatsvond. De tweede stap had als oogmerk de verschillende economieën naar elkaar te zien toegroeien. Dit werd in 2005 gerealiseerd. Thans is de derde fase begonnen.

(Bron: www.dubaifrance.com)

3. BELANGRIJKSTE ECONOMISCHE SECTOREN

3.1. Landbouw en visvangst

De landbouwsector stelt niets voor, behalve de visvangst (7.500 ton). Te noteren valt de jaarproductie van 20.000 ton dadels in de voedingsindustrie. Onnodig te melden dat de landbouwbalans deficitair is.

3.2. Petroleum en gas

Raffinage en wederexport van ingevoerde petroleum

Deze sector was in 2006 goed voor 23% van het BBP.

Bahrein is een kleine olieproducent (*Bahrain Petroleum Company – BAPCO*), die amper 40.000 vaten per dag aflevert. In 2006 werd wel een plotse verviervoudiging tot een geschatte productie van 188.000 vaten per dag genoteerd. De reserves worden geschat op 125 miljoen vaten en het land is geen lid van de OPEC.

Buurland Saudi-Arabië bezorgt Bahrein dagelijks het equivalent van de eigen productie aan olie en dit tegen een symbolische prijs. Die ruwe olie wordt door Bahrein omgezet in geraffineerde en gezuiverde olieproducten en geëxporteerd, wat heel wat meerwaarde aan inkomsten oplevert.

Ook de gasproductie is beperkt (een jaarlijkse productie van 327 miljard kubieke voet en de reserves worden geschat op 3 biljard kubieke voet) en wordt volledig lokaal aangewend door de aluminiumsector en voor de opwekking van elektriciteit.

Gelet op wat voorafgaat, is Bahrein al - met succes - enige tijd geleden gestart met diversificatie van zijn economie.

3.3. Industrie

Op het vlak van de industrie dienen vermeld te worden:

- **Aluminium:**
Bahrein is een belangrijke aluminiumproducent, één van de belangrijkste ter wereld en *Aluminium Bahrein (ALBA)* is met een jaarlijkse productie van meer dan 870.000 ton de grootste aluminiumsmelter ter wereld (goed voor 13% van het BBP van Bahrein) en breidt bovendien verder uit. In verschillende fasen wil ALBA komen tot een productie van maar liefst 1,2 miljoen ton.

Eén van de voornaamste aluminiumproducenten in de wereld

Met andere belangrijke bedrijven zoals de *Aluminium Extrusion Company* en *Gulf Aluminium Rolling Mill* staat aluminium thans in voor een belangrijk deel van Bahreins export. Allerlei gerelateerde sectoren profiteren mee van de expansie van de aluminiumsector. We denken daarbij aan de constructiesector, de scheepsbouw, recyclage etc. Het moet dan ook niet verbazen dat er in Bahrein mogelijkheden zijn voor b.v. autoconstructeurs, vliegtuigbouwers of eender welk bedrijf dat aluminium als belangrijke grondstof gebruikt.

- **Elektriciteit:**
De huidige capaciteit op het gebied van elektriciteitsproductie overschrijdt ruimschoots 1.540 megawatt (goed voor 13% van het BBP). De voorbije jaren werden capaciteitsuitbreidingen uitgevoerd, maar de economische groei en bevolkingstoename zal de vraag naar stroom per jaar met ongeveer 5% doen toenemen zodat extra investeringen nodig zijn. Het *Ministerie van Elektriciteit* heeft daarom projecten goedgekeurd voor de uitbreiding van de bestaande Hidd elektriciteitscentrale.

In juli 2005 kende Bahrein voor het eerst een contract toe voor een IPP, een independent power project. Dit werd gewonnen door Suez-Tractebel.

- Eveneens te vermelden zijn: petrochemie (Bahrein heeft één olieraffinaderij die wel een capaciteit heeft van liefst 250.000 vaten per dag), meststoffen en binnenkort cement.

(Belangrijkste bron: Flanders Investment & Trade)

3.4. Diensten

De dienstensector vertegenwoordigt 66% van het BBP.

► Financiële sector

Internationale financiële hub

Bahrein is het belangrijkste regionale centrum op het vlak van bankdiensten en verzekeringen. Het land telt meer dan 365 bankinstellingen, waaronder commerciële banken, offshore bankinstellingen, investeringsbanken, verzekerings- en herverzekeringsinstellingen en islamitische banken.

De 5 belangrijkste lokale commerciële banken zijn: *Ahli United Bank; Bank of Bahrain & Kuwait; National Bank of Bahrain; Bahrain Saudi Bank; Bahrain Islamic Bank.*

Er wordt een sterke concurrentie vastgesteld tussen Dubai en Bahrein om te kunnen uitpakken met het statuut van financiële regionale 'hub'!

► Toerisme

Zeer in trek als toeristische bestemming

Bahrein is een populaire bestemming geworden voor de ingezetenen uit Saudi-Arabië (4 miljoen bezoekers per jaar) en Koeweit. Ook vanuit het Westen ontdekken meer en meer toeristen Bahrein.

Een sterke troef is het Formule 1 circuit in Sakhir, in volle woestijn op 30 km van Manama.

Het land telt momenteel 90 hotels (waarvan 8 met vijf * en 18 met vier *), 29 residenties en 2 resorts. Het aantal beschikbare bedden bedraagt 12.860, waarvan 10.759 in de hotelsector.

4. DIRECTE BUITENLANDSE INVESTERINGEN

Volgens het "World Investment Report 2006" van de UNCTAD blijven de directe buitenlandse investeringen (DBI) in Bahrein toenemen aan

een gestaag tempo: ze bedroegen 517 miljoen \$ in 2003, 865 miljoen \$ in 2004 om 1.049 miljoen \$ te bereiken in 2005. Dit brengt Bahrein op de vierde plaats in het Midden-Oosten op de rangorde van ontvangen directe investeringen, na de Verenigde Arabische Emiraten, Saudi-Arabië en Qatar.

De uitgaande rechtstreekse investeringen stegen in 2003 heel sterk en bereikten toen 741 miljoen \$. Zij blijven in de lift: 1.036 miljoen \$ in 2004 (een stijging met liefst 40%) en 1.123 miljoen \$ in 2005. Ook hier staat Bahrein in de regio vierde geplaatst na de Verenigde Arabische Emiraten, Koeweit en Saudi-Arabië.

De "Performance Index" van 1,42 - verhouding tussen het aandeel van de RBI van een land in het buitenland en het aandeel van dit land in het wereld BBP - rangschikt Bahrein op de 17de plaats, tussen Canada en de BRD, ver boven de omringende landen in de regio. Dit geeft het streven weer van het Koninkrijk om ondanks zijn geringe omvang een belangrijke plaats in te nemen in de wereldeconomie.

Meer dan de helft van de investeringen in Bahrein zijn afkomstig van de andere landen in de Golfregio (grote families uit Saudi-Arabië of Koeweit geassocieerd met privé groepen). De dienstensector (vooral de financiële sector en toerismeprojecten) en grote industriële projecten (Alba, GPIC, Batelco) maken het voorwerp uit van belangrijke buitenlandse investeringen.

Bron:

http://www.missioneco.org/bahrein/documents_new.asp?V=5_PDF_125736

5. BUITENLANDSE HANDEL

Saudi-Arabië:
1ste handelspartner

Uitvoer: 11,7 miljard \$ in 2006.

Belangrijkste exportproducten: olieproducten (80%), aluminium en afgeleide producten (13%), chemie (2,5%).

Belangrijkste klanten: Saudi-Arabië, de VS, de VAE, de Republiek Korea en Japan

Invoer: 8,5 miljard \$ in 2006

Belangrijkste invoerproducten: ruwe olie (55%), machines en toestellen (9%), vervoermaterieel (8%).

Belangrijkste leveranciers: Saudi-Arabië, Japan, Duitsland, de VS en het Verenigd Koninkrijk.

Bahrein is sinds 1 januari 1995 lid van de WHO.

(Bron: EIU, Viewswire)

6. BILATERALE HANDELSRELATIES

6.1. Bilaterale handel in 2006

Belgische export
bescheiden, maar
opgang

export
maar
in

nog
in

In 2006 was Bahrein met 64,23 miljoen € onze 94ste klant. Dit is een stijging met 20,4% ten opzichte van 2005). Het Koninkrijk is onze 100ste leverancier met 30,79 miljoen € (+ 1,2% tov 2005).

Dit maakt dat er een handelsoverschot is met Bahrein van 33,44 miljoen €.

Belangrijkste exportproducten in 2006	1.000 €	% totaal	variatie tov 2005
Machines & toestellen	12.879	20	- 6,3
Chemische & farmaceutische producten	10.575	16,5	+ 33,5
Minerale producten	9.706	15	- 6,8
Onedele metalen & werken	9.202	14,3	+ 163,8
Vervoermaterieel	4.053	6,3	+ 31,3

Belangrijkste invoerproducten in 2006	1.000 €	% totaal	variatie tov 2005
Minerale producten	15.306	49,7	- 22,3
Textiel	7.064	23	+ 20,7
Onedele metalen & werken	5.005	16,3	+ 4.766

De beschikbare cijfers voor 2007 (januari - mei) geven het volgende beeld :

- de Belgische export naar Bahrein blijft gestaag stijgen: 26,6 miljoen € (5 maanden 2007) tegenover 22,6 miljoen € tijdens dezelfde periode in 2006. Dit betekent een stijging met 17,7%.
- onze invoer uit Bahrein blijft nagenoeg stabiel: 20,9 miljoen € tegenover 21,1 miljoen € in 2006 of een daling met 1,2%.

6.2. Belgische aanwezigheid

Belgen halen projecten
binnen

De Belgische baggeraar *Dredging International* heeft een contract gekregen voor het opspuiten van een artificieel eiland (5 miljoen m³) waarop een luxehotel zal worden gebouwd. De totale kost van het 'vakantieproject' wordt geschat op 525 miljoen \$.

Suez - Tractebel sleepte een contract van 500 miljoen USD in de wacht

voor de bouw van een 1.000 MW elektrische centrale die het gedurende 20 jaar zal beheren. Het bedrijf kreeg een tweede mooie opdracht: het HIDD Power Company project, een jointventure met twee andere buitenlandse bedrijven (waarde: 1,25 miljard USD) m.b.t. toelevering van elektriciteit en water.

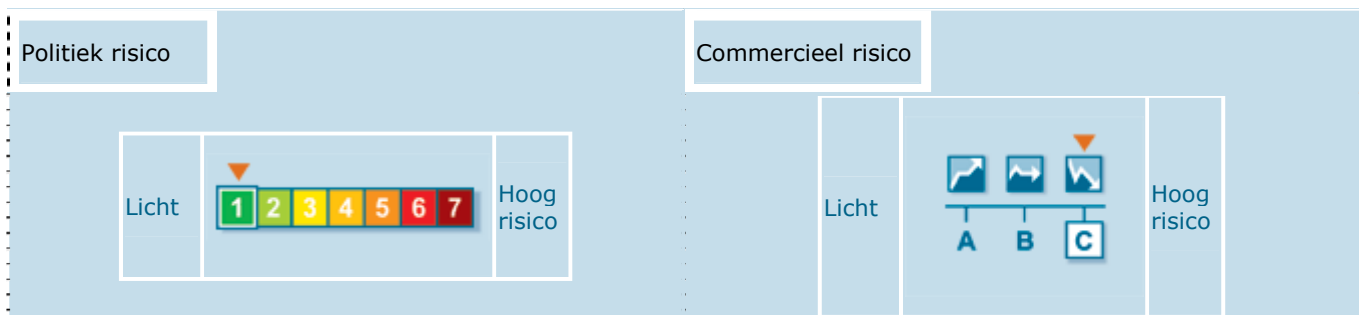
Bron:

<http://www.diplomatie.be/nl/press/expresstelexdetails.asp?TEXTID=73749>

6.3. Risicobeoordeling door Delcredere

(Situatie op 19/07/2007)

Exporttransacties:

VERZEKERINGSMOGELIJKHEDEN EN – VOORWAARDEN

Deze dekking kan worden verleend in "**open account**", d.w.z. zonder dat een bankgarantie vereist is, en zonder verdere bijkomende voorwaarden.

7. MARKTBENADERING

7.1. Zakelijke gedragscode

Betrouwbare
handelspartner

- In zakendoen zijn de Bahreini betrouwbaar en eerlijk.
- Een goede documentatie (zowel in de vorm van papier als elektronisch) is van belang.
- Engels is overwegend de 'business' taal, maar Arabisch kan goed van pas komen bij contacten met de publieke sector.
- Een onderhoud neemt gewoonlijk een aanvang met een uitgebreide begroeting en 'chitchat'. Indien een Arabier bij wijze van groet uw rechterhand grijpt met zijn beide handen is het de gewoonte zijn handen op uw beurt te bedekken met uw vrije hand.
- Zakelijk wordt er niet gemakkelijk neen gezegd. Indien de

betreffende persoon niet akkoord is zal hij een ontwijkend antwoord geven en een ander onderwerp aansnijden.

- Vermijd de hete zomermaanden juni t/m september evenals de Ramadanperiode aangezien de Bahreini dan meestal uitgebreid vakantie nemen.
- Een Arabier zal tweetalige Engels-Arabische business cards interpreteren als een blijk van waardering en respect. Omdat de linkerhand als onrein wordt beschouwd is het belangrijk om weten dat visitekaartjes altijd met de rechterhand overhandigd worden.
- Zakelijke gesprekken worden veelvuldig onderbroken door telefoonoproepen en/of het komen en gaan van andere gasten.
- Een zakelijk onderhoud vindt niet zelden plaats buiten het kantoor zoals in de lobbies of restaurants van hotels.
- Wees geduldig. Het kan soms maanden duren vooraleer een handelsvoorstel en/of inlichting uitloopt op een bestelling.
- Tracht uit te maken wie de besluitvormers zijn. De meeste bedrijven in Bahrein stellen werknemers van verschillende nationaliteiten tewerk.
- Bereid u voor op vragen tot kortingen op alle niveaus. Vermijd om een 'final offer' te maken tijdens de onderhandelingen en vooraleer u de Bahreini eigenaar van het bedrijf heeft ontmoet.
- Koffie of thee zal geserveerd worden tijdens de afspraken en het is onverstandig deze dranken te weigeren.
- Indien u geïnviteerd wordt ten huize van een zakenrelatie kan u zich verwachten aan een exclusief mannelijk onderonsje.

(Bron: Flanders Investment & Trade)

7.2. Beurzen en salons

Een van de meest efficiënte methodes om de lokale markt te prospecteren is de deelneming aan internationale handelsmanifestaties in Bahrein georganiseerd. Deze beurzen en salons, worden lokaal druk bezocht en laten toe interessante contacten te leggen met potentiële klanten en kandidaat-vertegenwoordigers.

De websites van de Vlaamse, Brusselse en Waalse exportbevorderende instellingen geven u informatie over hun actieprogramma's m.b.t. dit land:

<http://www.awex.be>

<http://www.fitagency.be>

<http://www.brusselstrade.be>

Aanbevelingswaardig (www.aeminfo.com):

- Jewellery Arabia
- MEOS (Oil & Gas)
- GEO 2008 (geoscience)

Ook te raadplegen:

- Bahrain Convention and Exhibition Bureau:
www.bahrainexhibitions.com/index.html
- <http://www.eventseye.com/>

8. VEELBELOVENDE SECTOREN

Diensten: economische
sleutelsector

Als één van de meer ontwikkelde staten in de Golfregio, biedt Bahrein heel wat zakenperspectieven in verschillende sectoren. Bovendien wenst de overheid zijn economie maximaal te diversifiëren, waarbij een hoofdrol wordt weggelegd voor de dienstensector (financiële diensten, toerisme, gezondheid en telecommunicatie).

8.1. Mogelijkheden vermeld door de h. M. Kilani, economisch en handelsattaché (Brussel Export)

Industriële projecten	Kostprijs (in miljoen USD)
63 nieuwe petroleumputten in de komende twee jaar	200
10 nieuwe gaswinningsinstallaties	531
"Refinery Gas Desulphurization Project" (RGD)	112
"Low Sulphur Diesel Production Project"	685
Nieuwe productielijn voor Alba	1.700
De bouw van een nieuwe computer & software fabriek	128

Sterke heropleving van de
bouwsector

Bouwprojecten	Kostprijs (in miljoen USD)
"Northern Town" - residentiële nieuwbouw: 15.000 woningen	2.650
"New Hidd Town"	1.100
« Bahrain Financial Harbour » - 2 torens, 494 appartementen, 54 villa's, 6 penthouses, congrescentrum, enz...	1.400
"Bahrain World Trade Centre" - 18.000 m ² , twin towers, enz.	

"Durrat Al-Bahrain" - 12 eilanden, resorts, 800 villa's, commercieel complex, enz...	3.000
"Science & Technology Park"	1.000
"Amwaj Islands" - full service town (residentiële woningen, 6 torens met 20 verdiepingen, commerciële centra,...)	1.000
« Bahrain Bay » - residentiële villa's en appartementen, commerciële centra, resorts,...	1.500

Infrastructuurprojecten	Kostprijs (in miljoen USD)
De uitbreiding van "Bahrain International Airport"	334
De "Friendship Bridge" (tussen Qatar en Bahrein)	4.400
Verschillende projecten in de domeinen van energie en het ontzilten van water	
Waste management projecten	60

8.2. Kansrijke sectoren volgens Flanders Investment & Trade

► Olie

De reserves gaan nog 10-15 jaar mee. Op korte termijn zijn er dus mogelijkheden voor de uitrusting van de productie en de bewerking van ruwe olie.

(zie: www.eia.doe.gov)

► Elektriciteit

De vraag naar stroom neemt jaarlijks met 5% toe. Extra investeringen zijn bijgevolg nodig.

► Aluminium

Zoals eerder al gewezen werd op het belang van de aluminiumsector, profiteren allerlei gerelateerde sectoren mee van de expansie van de aluminiumsector: constructiesector, scheepsbouw, recyclage, enz...

► Financiële diensten

Bahreins continue ontwikkeling als financieel centrum is het meest markant in de diversificatiestrategie. Tegen 2015 hoopt Bahrein uit te groeien tot het leidende financieel centrum van het Midden-Oosten. De nieuwe "Financial Harbour", momenteel in aanbouw met een kostprijs van 1,4 miljard \$, is het paradepaard van de verschillende projecten

De "Financial Harbour",
project van formaat

die Bahrein aantrekkelijk moeten maken voor bedrijven, banken, investeerders en toeristen.

(zie: www.bfharbour.com/html/index.html)

Ook de verzekeringsmarkt is één van de meest aantrekkelijke in de regio die ter plaatse internationale bedrijven aantrekt en van Bahrein het regionale verzekeringscentrum maakt.

► Toerisme

Toerisme in volle ontwikkeling

De toeristische industrie is één van de snelst groeiende sectoren en kent verschillende soorten toerisme: het traditionele ontspannings- en recreatietoerisme, zakentoeerisme (met beurzen en conferenties) alsook meer en meer gezondheidstoerisme. Zijn het voornamelijk korte verblijven, wordt thans volop een langer verblijf aangemoedigd en de overheid bevordert dan ook investeringen in de recreatiesector: nieuwe pretparken, restaurants, theaters, musea, sport- en golfterreinen, hotels en resorts staan op stapel.

(te raadplegen: www.bahraintourism.com)

► Medische uitrusting

Gezondheidszorg, prioriteit van de regering

Gezondheidszorg is een prioriteit voor de overheid, waarbij er plannen in de maak zijn om verschillende gezondheidsdiensten en faciliteiten te privatiseren, zodat een grotere rol van de privé-sector in de gezondheidszorg mag verwacht worden. Er zijn verschillende projecten aan de gang waarbij de uitrusting van verschillende ziekenhuizen wordt uitgebreid en gemoderniseerd. Bovendien tracht men ook internationale hospitalen aan te trekken om zo ook een duwtje in de rug te geven aan het gezondheidstoerisme.

Medische uitrusting wordt bijna niet geproduceerd in Bahrein zodat zowat alle uitrustingsgoederen geïmporteerd moeten worden. Heel wat mogelijkheden bijgevolg voor uitrustingsgoederen en farmaceutische producten in de domeinen van: kanker, hart- en vaatziekten, tandheelkunde, diabetes, erfelijkheidsziekten, geriatrie en emotionele gezondheidsproblemen.

► Telecommunicatie, ICT en e-commerce

Sterk ontwikkelde telecom en ITC sector

Deze sector is van uiterst belang bij de ontwikkeling en uitbouw van Bahrein als financieel en zakencentrum en het land beschikt dan ook over een gesofisticeerd telecommunicatienetwerk en heeft het potentieel om uit te groeien tot het e-commerce centrum van het Midden-Oosten.

Er zijn bijgevolg heel wat opportuniteiten in deze sector: e-commerce, logistieke diensten, IT-consulting, ISPs (Internet Service Providers), VSAT (Very Small Aperture Terminal), international connectivity en het vaste netwerk.

(zie: Telecommunication Regulatory Authority (TRA) - www.tra.org.bh)

► Water

Experten voorspellen dat de volledige Golfregio binnen 30 jaar met een enorm

watertekort zal te kampen hebben. De lokale consumptie bedraagt driemaal het gemiddelde van Europa! Er zijn dan ook heel wat investeringsprojecten op het vlak van ontziltings- en afvalwaterbehandeling.

► **Voeding**

Voedselexport biedt zeker mogelijkheden. Ook de expansie van de horeca doet de vraag naar voedingsproducten stijgen.

Kansen bijgevolg voor o.m.: diepgevroren rundvlees en gevogelte, snacks, zeevruchten (vnl. krab), ingeblikte groenten en fruit, verse appels en peren, fruit- en groentesappen, bier, kazen, slasauzen, dressings en mayonaise, ketchup, azijn, ontbijtgranen en halfafgewerkte voedingsproducten zoals b.v. ingrediënten voor de drankindustrie.

► **Bouw**

De bouw en real estate kennen momenteel een enorme opleving. Deze 'building boom' zorgt voor heel wat projecten: uitbreiding van het F1-racecircuit, residenties, hotels, sportinfrastructuur, shopping centra, hospitalen, enz...

► **Opleiding en training**

Liefst 15% van het overheidsbudget wordt hieraan besteed. Het lokale onderwijs staat dan ook bekend om zijn hoge kwaliteit. Aangezien Bahrein de overstap aan het maken is van een industriële economie naar een kenniseconomie, wordt er heel wat in dit domein geïnvesteerd.

Onderwijs van hoge kwaliteit

9. REISADVIES

Geen specifieke opmerkingen.

Gelieve regelmatig het reisadvies van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking te raadplegen.

Voor Bahrein:

<http://www.diplomatie.be/nl/travel/countrydetail.asp?COUNTRYNAMENL=BAHREIN>

10. PRAKTISCHE INLICHTINGEN

► Reisformaliteiten

Visum nodig

Een geldig paspoort en visum zijn nodig.

Zakenreizigers kunnen een 15-daags visum bekomen op de luchthaven. Op uw paspoort kan best geen stempel staan van een bezoek aan Israël en u zal ook uw vliegticket voor de terugreis moeten voorleggen om uw visum te bekomen.

Ook elektronisch een visum aanvragen kan: <http://www.evisa.gov.bh>

Meer informatie kan verkregen worden bij de Ambassade van Bahrein in Parijs.

► Handelstaal

Arabisch is de officiële taal, maar Engels is de gebruikelijke handelstaal.

► Maten en gewichten

Het metrische stelsel is in gebruik.

► Lokale tijd

GMT + 3

T.o.v. ons land: +1u (zomeruur) en + 2u (winteruur)

► Voltage en stekkers

220 Volt is standaard.

3-pin Britse stekker is standaard.

► Gezondheid en inenting

Uitstekende lokale medische en sanitaire infrastructuur.

Geen inenting

Geen noemenswaardige problemen m.b.t. drinkwater en lokale voeding

Eerste hulp: 999

► Werktijden

Uitstekende sanitaire toestand

Banken en privé-bedrijven zijn geopend van zaterdag tot en met donderdagmiddag (meestal vanaf 07u30 tot 12u00 en van 15u30 tot 17u30). De overheidsinstellingen zijn geopend van zaterdag tot woensdag.

► Feestdagen in 2007

Nieuwjaar, gevolgd door het feest van de ambtenaren (1-4 januari)

Feest van de arbeid: 1 mei

Nationale Feestdag: 16 en 17 december

Kerstmis (25 december) is geen officiële feestdag, maar wordt aan de christenen toegekend.

Islamitisch nieuwjaar (10 januari 2008)

Voorts is er een ganse reeks van mobiele religieuze islamitische feestdagen.

Deze feesten worden gevierd volgens de maankalender Hijri, die ongeveer 11 dagen korter is dan de Gregoriaanse kalender. Vermits de feestdagen vastgelegd worden in functie van de stand van de maan, verschillen zij van jaar tot jaar.

Dit jaar vangt de Ramadan op 13 september aan.

Hoewel de heilige maand van de Ramadan geen officiële verlofperiode is, wordt

het toch afgeraden om zakenreizen te plannen tijdens deze periode.

Interessant om te raadplegen: www.jours-feries.com

► Hotels

De meeste internationale hotelketens zijn er present. Uitstekende hotelinfrastructuur.

► Telecommunicatie en Internet

Bahrein beschikt over een uitstekend telecommunicatienetwerk dat volledig

gedigitaliseerd is. De internationale code voor Bahrein is +973. GSM's uit België kunnen gebruikt worden in Bahrein. Bij veelvuldige lokale gesprekken is het aangeraden ter plaatse een SIM-kaart aan te kopen om de uitgaven te beperken.

► Lokaal transport

Gemeenschappelijk vervoer wordt vooral gebruikt door de buitenlandse immigranten die minder gefortuneerd zijn.

Taxi's: veelvuldig en correct. Soms wel een taalprobleem.

Een busdient zorgt voor de verbinding tussen de luchthaven en het centrum van de stad. Uiteraard zijn er ook overvloedig taxi's voor de terminal. Na middernacht verhoogt de prijs met 50%. Taxi's kunnen ook telefonisch opgeroepen worden.

Alle taxi's beschikken over een meter en de prijs van een rit is uiteraard afhankelijk van de af te leggen afstand. De prijs voor een rit van de luchthaven naar Manamah bedraagt ongeveer 5 €.

Coördinaten taxibedrijf:
SMS radio Metered taxi
Tel. : +973 17682999

Huurwagens: er wordt rechts gereden, de wegen zijn goed onderhouden en er is een duidelijke signalisatie. Een internationaal rijbewijs is noodzakelijk.

Maximum snelheid in de steden: 50 km/u en op de wegen: 100 km/u. Veelvuldige radarcontrole. Gevangenisstraf mogelijk bij grote snelheidsovertredingen of bij positieve alcoholtests.

Bij een ongeval is er systematisch interventie van de politie. Het voertuig niet verplaatsen en telefoneren naar de "Traffic Department" (17.688.888) of naar de politie (via 999).

Enkele verhuurbedrijven:

▪ AVIS

Tel: + 973 17 583 887

Fax: + 973 17 583 889

Web: www.avisbahrain.com

▪ Budget Car Rental (Main Office)

Tel: + 973 17 534100

Fax: + 973 17 535402

Web: www.budget.com

▪ Hertz

Tel: + 973 17295858

Fax: + 973 17292552

► Wellevendheid

Het discreet dragen van een hoofddoek, teken van respect

- Kleding: zoals in alle Arabische landen is een correcte kledij vereist. De abaya wordt niet aan westerse vrouwen opgedrongen, noch een sluier of hoofddoek. Het discreet dragen van een sjaal kan wel als een uiting van diep respect beschouwd worden.
- Ramadan: streng verbod om overdag te eten, te drinken of te roken (ook niet in de wagen).
- In conversaties vermijdt u gespreksonderwerpen als internationaal oliebeleid, religie en vrouwen.
- Het aanbieden van een geschenk, bij invitatie voor een lunch, wordt gewaardeerd maar is niet noodzakelijk. Geschenken dienen overhandigd te worden aan de gastheer en niet aan de gastvrouw. Vermijd altijd alcohol als geschenk.
- Het is aanbevelenswaardig recht te staan wanneer een vrouw binnenkomt en het is een must wanneer een nieuwe persoon of een oudere en iemand die ho(o)g(er) staat in rang binnenkomt.
- Het is beleefd uw bord niet volledig leeg te eten aangezien dit als een signaal geïnterpreteerd wordt dat de gastheer niet voldoende heeft voorzien.
- Respect betonen voor de lokale traditionele cultuur.
- Persoonlijke begroetingen zijn belangrijk. Meest gebruikte verwelcoming is **Assalam alikum** («Dat de vrede van Allah met u zij»). Gebruikelijk antwoord is **Alikum essalam**, en heeft

Enkele begroetingen

dezelfde betekenis. Op **SabaHel khair** («Goede dag») wordt geantwoord met **SabaHel nur** wat letterlijk betekent, «Moge uw dag vol licht zijn») et op **MasaEl khair** («Goede avond»), is het antwoord **MasaEl nur**, letterlijk, «Moge uw avond vol licht zijn». Op de vraag «Hoe gaat het met u ?» (**Eshloanak** voor een man; **Eshloanich** voor een vrouw is het antwoord **Zain, al-Humdulillah** («Goed, dank u , Allah zij geprezen»). «Tot weerziens» = **Ma'assalameh**.

► Urgentie

Steeds nummer 999 bellen.

► Betalingsmiddelen

De BHD is gekoppeld aan de dollar

Lokale munt: Bahrein Dinar (BHD)
Wisselkoers: 1€ = 0,515 BHD en 1BHD = 1,939 € (9.8.07)
De BHD is gekoppeld aan de dollar (1 \$ = 0,376 BHD)

Alle gebruikelijke kredietkaarten (Visa, MC en American Express) worden in Bahrein aanvaard.

Er zijn geen restricties op de in- en uitvoer van buitenlandse deviezen.

Automatische distributiemachines zijn goed verspreid. Ook aanwezig op de luchthaven.

► Tips

Niet gebruikelijk.

11. NUTTIGE ADRESSEN

► In België

Ambassade

Bahrein heeft geen ambassade in België. Men dient zich te wenden tot de Ambassade van Bahrein in Parijs.

Ambassade de Bahrein en France
Place des Etats-Unis, 3bis
F - 75116 Paris
Tel.: + 331 47234868
Fax: + 331 47205575
E-mail: ambassade@ambahrein-france.com

Arab-Belgium-Luxemburg Chamber of Commerce

Mignot Delstanchestraat 60
B - 1050 Brussel
Tel.: 02 344 82 04
Fax: 02 347 57 64 et 345 78 14
E-mail : info@ccbla.be
Website : <http://www.ccbla.be>

► In Bahrein

Ambassade

België heeft geen ambassade te Bahrein. Het is onze ambassade te Koeweit die verantwoordelijk is voor Bahrein.

Ambassade van België
Bagdad Street, block 8 House 15
Salmiyah-Kuwait
P.O. Box 3280 - 13 033 Safat Kuwait
Tel: + 965 / 572 20 14
 + 965 / 572 20 15
 + 965 / 572 15 19
Fax: + 965 / 574 83 89
E-mail: kuwait@diplobel.org
Website: <http://www.diplomatie.be/kuwaitnl/>

Consulaat

De heer Marco Dondi, Ereconsul
UGB Building, 9th Floor
Diplomatic Area
Manamah
Postadres: P.O. Box 21109 Central Market
Manamah, Bahrain
Tel.: + 973 / 17 69 08 46 (residentie)
 + 973 / 39 68 29 31 (gsm)
 + 973 / 17 52 50 98 (bureel)
E-mail: marco@batelco.com.bh

Economische en handelsattachés

Mounif Kilani, Economisch en handelsattaché voor Awex en Brussel Export

Adres: c/o Aambassade van België te Koeweit

Tel.: 00 965 57 11 266

Fax: 00 965 57 22 018

E-mail: brussels@qualitynet.net

Kris Put, Economisch en handelsattaché voor Flanders Investment & Trade

c/o Ambassade van België te Riyadh

P.O. BOX 94396

Riyadh 11693

Saudi-Arabië

Tel.: +966 1 480 1760

Fax: +966 1 480 1764

E-mail: riyadh@fitagency.com

12. TE RAADPLEGEN WEBSITES

www.hejleh.com/countries/bahrain.html	Databank met verschillende links over Bahrein
www.ccb.gov.bh	Central Bank of Bahrain
www.globalinvest.net	Global Investment
www.tradearabia.com	Economic Magazine
www.zawya.com	Economic Magazine
www.gulfconstructionworldwide.com	Bouw
www.abfdir.com	Arab Banking & Finance
www.commerce.gov.bh/	Ministerie van Industrie & Handel
www.mofne.gov.bh/English/eindex.asp	Ministerie van Financiën
www.bahrainchamber.org.bh/eng/start.htm	Bahrain Chamber of Commerce
www.ccf franco-arabe.com	Franco Arab Chamber of Commerce
www.bahrainstock.com/bahrainstock/index.asp	Bahrain Stock Exchange
www.bma.gov.bh	Bahrain Monetary Agency

www.bahrainedb.com	Economic Development Board
www.durratbahrain.com	Projectontwikkeling Durrat Al Bahrein
www.batelco.com.bh	Bahrain Telecommunication Company
www.inet.com.bh	Bahrain Internet Services
www.alreem.com	Al Reem Environment

13. BELANGRIJKSTE BRONNEN

EIU: Country Report & Profile, www.viewswire.com

FIT- Brussel Export - AWEX

Landenfiche FOD Buitenlandse Zaken en jaarrapport

"Bahrain - Worth to look after", Mounif Kilani, Economisch en Handelsattaché te Koeweit (bevoegd voor Bahrein)

Kaart: <http://www.pbase.com/world/bahrain>

www.diplomatie.gouv.fr/fr/pays-zones-geo_833/bahrein_425/

www.medea.be/index.html?page=&lang=&doc=26

www.hejleh.com/countries/bahrain.html

www.odci.gov/cia/publications/factbook

www.evd.nl

www.missioneco.org

www.webarabic.com/portail/encyclopedie/index.php?cat=bahrein&p=index

www.ambahrein-france.com/

[www://minbuza.nl](http://www.minbuza.nl) (Nederlands Ministerie van Buitenlandse Zaken)

<http://geo.international.gc.ca/cip-pic/geo/bahrain-fr.aspx> (Ministerie van Buitenlandse Zaken en Handel van Canada)

Voor bijkomende informatie:

Flanders Investment & Trade - FIT
Gaucheretstraat 90
B - 1030 Brussel
Tel.: 02/504 87 11
E-mail : info@fitagency.be
www.fitagency.be

Brussel Export
Louizalaan 500 b4
B - 1050 Brussel
Tel.: 02/800 40 00
E-mail : infos@brussels-export.irisnet.be
www.brussels-export.be

Agence wallonne à l'Exportation et aux Investissements étrangers (AWEX)
Sainteletteplein 2
B - 1080 Brussel
Tel.: 02/421 82 11
E-mail : mail@awex.be
www.awex.be

* * *